

Tak for kaffe!

til uddannelse 2 og 3

Lærervejledning

Undervisningsmaterialet

'Tak for kaffe! - til uddannelse 2 og 3' består af en film, som fås som videofilm eller på dvd. Dvd-en indeholder desuden 72 stilbilleder fra filmen, som viser de handlinger, personerne i filmen udfører. Til filmen hører 24 siders skriftligt materiale, som kan downloades fra: www.limedesign.dk

Målgruppen

'Tak for kaffe! - til uddannelse 2 og 3' er beregnet til undervisning af voksne indvandrere og kan bruges efter ca. 3 – 6 måneders undervisning.

Lærervejledningen

I denne lærervejledning er der givet en række forslag til, hvordan filmen og det skriftlige materiale kan anvendes. Man kan selvfølgelig vælge kun at bruge filmen, kun at bruge dele af materialet eller bruge begge dele på helt andre måder.

Filmen

Filmen viser et besøg i et dansk hjem. Det er en ca. 30-årig kvinde, der besøger sin arbejdskollega et par timer en eftermiddag. Kvindernes alder, indbyrdes relation, stedet hvor de mødes, tidspunktet mv. har en betydning for handlingen og dialogen i filmen. Hvis fx gæsten havde været en kæreste eller en mor, havde dialogen nok lydt noget anderledes.

Ud fra videofilmen kan der arbejdes med følgende elementer:

1. Dialog
2. Tryk, udtale og tonefald
3. Ord for bevægelser og handlinger
4. Kropssprog
5. Navne på genstande
6. Normer, traditioner og adfærdsmønstre

Tanken er, at dialogen i filmen bruges som udgangspunkt for **mundtlig** træning, mens bevægelser, genstande og handlinger desuden danner grundlaget for beskrivende **tekster og øvelser**.

Det vil være hensigtsmæssigt at bruge flere undervisningsgange på hvert afsnit i filmen, så det indlærte stof bliver repeteret.

Brug af videofilmen til mundtlig træning:

1. Filmen består af 6 afsnit. Vis ét afsnit ad gangen. Først når ét afsnit er færdigbearbejdet, vises næste afsnit.
2. Spil første afsnit sætning for sætning. Stop filmen efter hver sætning og spørg om, hvad der bliver sagt. Spørg undervejs hvor filmen foregår, hvem personerne er, hvor gamle de er, hvor de kender hinanden fra, hvad årstid det er osv.
3. Bed kursisterne om at forklare alle udråbsord undervejs: Av!, ah!, nej!, puh! osv. (disse ord er ikke internationale)
4. Spørg kursisterne om, hvad personerne egentlig mener, de steder hvor udsagn og tonefald eller kropssprog ikke er i overensstemmelse.

- 5 Spørg kursisterne om, hvilke forskelle der er på et besøg i Danmark og et lignende besøg i deres lande. Hvilke gaver har man med? Hvordan hilser man på hinanden? Kan man beholde skoene på? Hvad bliver der serveret og hvornår? Hvad snakker man om? Osv.
- 6 Spørg hvad kursisterne synes om boligens indretning, personerne, tøjet, musikken mv.
- 7 Vis hele afsnittet uden at stoppe filmen.
- 8 Skru helt ned for lyden og spil afsnittet igen sætning for sætning. Kursisterne skal nu prøve at huske sætningerne så ordret som muligt.
- 9 Lav et rollespil, hvor kursisterne to ad gangen gennemspiller hele afsnittet. Hvis man vælger, at rollespillet skal ligge så tæt på filmen som muligt, kan de øvrige kursister hjælpe lidt til undervejs med at huske, hvad der skal siges, uden at de dog kigger i dialogen. Man kan også vælge at lade de to optrædende spille mere frit, fx kan man bede dem gøre de samme ting, som man ser i filmen, men de behøver ikke nødvendigvis bruge de samme sætninger, blot sætningerne er rimeligt korrekte.

Det skriftlige materiale til filmen

Med udgangspunkt i lektion 1 'Kom indenfor' gives der eksempler på, hvordan man kan arbejde med stoffet i materialet. Det forudsættes, at man først har introduceret lektionen ved hjælp af filmen. Det er en god idé kun at udlevere de 4 sider, der hører til lektionen.

Side 1

Dialog

Læs dialogen højt og bed kursisterne gentage. Fokusér undervejs på småord, udtryk og udråbsord. Lad kursisterne læse dialogen to og to.

Småord

I talesprog bruger man småord (talesprogsmarkører) for at præcisere det man siger, for at markere sin holdning til det man siger og for at beskrive forholdet til den person, man taler med.

- Hvor godt kender man personen?
- Hvordan kender man personen?
- Hvad vil man opnå med det man siger?
- Er man enig med den man taler med?
- Er man overrasket over det man hører?
- Er man måske ligefrem forarget?
- Er man inladende?
- Vil man gerne være uforkammet?
- Vil man være venlig?
- Vil man understrege det man siger?

Osv.

I dialogen i lektion 1 siger Gitte:

Det er bare drønvarmt i dag.

Hvad står 'bare' for?

Det giver ikke nogen mening bare at slå 'bare' op i en ordbog.

'Bare' her betyder: Det er indiskutabelt.

I dialogen i lektion 2 siger Lotte:

Vi tager bare den her.

Her betyder 'bare' at det ikke er noget problem at tørre op efter Gitte.

Lotte siger det, for at Gitte ikke skal føle sig flov

Lotte siger også:

Tag nu en til.

Her er 'nu' er opfordring til at spise en kage mere, en høflig men lidt bestemt opfordring med en antydning af, at det er for dårligt, hvis Gitte ikke kan spise mere.

Udråb

Udråb er tæt knyttet til vores følelser og er ikke internationale. De kan være svære bare at bruge på et andet sprog end på ens modersmål, fordi de føles forkerte. Hvis noget gør ondt siger man automatisk: 'Av' og ikke fx 'niyo', som man siger på . . . !

Udtryk

Bed om en forklaring på, hvad de faste udtryk i dialogen betyder og i hvilke situationer, man kan bruge dem. Lad kursisterne komme med eksempler eller lad dem demonstrere udtrykkene. 'Pyt med det' kan fx demonstreres ved at en kursist vælter en anden kursists tekus, og at den anden så siger: 'Pyt med det'.

Det kan være relevant at tale om graden af irritation, glæde eller høflighed, som man kan lægge i disse udtryk.

Slang

Slang skifter ofte og bliver hurtigt umoderne. Læg mærke til om de slangord, der siges i filmen, stadig er aktuelle. Ellers kan man lære kursisterne nogle mere aktuelle ord. Det er tit kursisterne selv kan komme med bud på de nyeste slangord.

Bed kursisterne om at komme med bud på, hvordan man kan bruge de enkelte slangord.

Sæt tryk

Kursisterne prøver alene eller i par at sætte trykkene i sætningerne. Sig dernæst sætningerne og lad kursisterne komme med deres bud på, hvor trykkene skal være. Læs sætningerne, når trykkene er på plads og bed kursisterne gentage.

Det er en god idé at understrege trykkene med en fysisk bevægelse. Man kan fx rokke med kroppen, banke i bordet eller klappe i hænderne. Afstanden mellem trykkene på dansk er lige lange, så den fysiske bevægelse er med til at understrege rytmen i sætningerne.

Det er normalt de betydningsbærende ord i en sætning, der har tryk. Prøv at lade kursisterne læse sætningerne igen, men denne gang skal de kun læse de ord, der har tryk.

Udtale

I hver sætning er der fokuseret på et eller to ord. Meningen er, at sætningerne skal siges i normalt taletempo og ikke langsomt og tydeligt. I det normale taletempo er det vigtigt, at de understregede ord udtales 'naturligt'. Læg især mærke til vokallyde, stumme bogstaver, reduktioner i de udvalgte ord og sammentrækninger mellem ordene. Bed kursisterne give et bud på, hvordan de understregede ord udtales. Kursisterne kan evt. skrive deres egne noter til udtalen, strege stumme bogstaver ud, angive reduktioner og sammentrækninger eller skrive lydskrift på deres eget sprog. Læs sætningerne og bed kursisterne gentage. Vis evt. filmen igen, og bed kursisterne bemærke, hvordan filmens personer siger sætningerne.

Der er selvfølgelig flere måder at sige en sætning på alt afhængig af situationen, den siges i. Skælder man ud, fedter man for nogen, er man overrasket osv.? Ordnes udtale kan også ændre sig, hvis man vil fremhæve ordet ved at lægge et tryk på det.

Side 2

Svar på spørgsmålene

Stil spørgsmålene og bed kursisterne svare. Lad kursisterne arbejde sammen to og to. Den ene læser spørgsmålene op, og den anden svarer uden at kigge i materialet. Herefter skrives svarene.

Sætningsskemaer, oversigter, bøjninger mv.

Ved hjælp af simple sætningsskemaer vises ordstillingen af subjekt, verbum og adverbium i hovedsætninger og spørgsmål.

Herudover er der oversigter over bøjninger af verber, adjektiver, pronomier og substantiver mv. Mange af substantiverne i bogen optræder i bekendt form, selv om det er første gang de præsenteres i en tekst. Genstande i boligen står oftest i bekendt form, fordi de er 'kendt' inden for husets rammer, fx: Gitte sætter sig i sofaen (sofaen i stuen). Lotte lukker døren (døren ud til entréen).

Side 3

Handlinger

For hvert videoafsnit er der udvalgt 12 tydelige handlinger fx 'ringer på døren', 'tager jakken af', 'går ind i stuen' osv. De 12 handlinger er fastholdt i 12 fotos som ligger på dvd'en. Vis ét billede ad gangen og spørg kursisterne hvad personerne foretager sig på billederne.

Læs de tolv sætninger i materialet. Lad derefter kursisterne arbejde sammen to og to. Den ene peger på et foto i materialet, den anden siger, hvad der foregår på fotoet.

Imperativ

Læs de tolv sætninger. Læreren beder til en start kursisterne om at 'udføre' ordrene på skift: 'Ring på døren!', 'Læg buketten!' osv. Brug forskellige genstande i klassen som 'erstatning' for de rekvisitter, der mangler.

Kursisterne arbejder herefter sammen to og to. Den ene læser ordrene op og den anden 'agerer'.

side 4

Læs

Teksten er en simpel beskrivende tekst, som referer, hvad der er foregået i filmens afsnit. Den indeholder alle sætningerne fra fotosiden samt ord for en del af de genstande, man kan se i filmen. En del af ordene i teksten bruges også i de øvelser, som er i materialet. På den måde gentages ordforrådet i forskellige sammenhænge.

Find alle verber

Kursisterne skriver de verber, de kan finde i teksten. Bemærk at flere verber i bogen er reflexive eller i fast forbindelse. Fx er 'sætter sig' ikke det samme som 'sætter' og 'lukker op' ikke set samme som 'lukker'. Bed kursisterne om at sige og evt. skrive andre sætninger med verberne end dem, der er i teksten.

Bøjningskemaer mm.

Her er nogle af de grammatiske bøjninger, som forekommer i materialet, sat op i skemaer. Gennemgå evt. bøjningsmønstrene på tavlen, og bed kursisterne komme med eksempler på, hvordan de bøjede ord kan indgå i en sætning.

Dialog 1 og 2

Dialog 1 og 2 er forenklede dialoger fra filmen. Bed kursisterne skrive de manglende ord. Læs dialogerne, og lad kursisterne gentage. Lad kursisterne læse dialogerne to og to.

Læs hvad A siger, og lad kursisterne i kor sige B's sætninger uden at kigge i materialet. Læs herefter hvad B siger, og kursisterne siger A's sætninger. Lad to kursister lave dialogen uden at kigge i materialet.

Idéer til ekstra stof relateret til de enkelte lektioner

Forslag til emner

Lektion 1: Boligens indretning, værelser, møbler.

Lektion 2: Indkøb, opskrifter, mængde, mål, vægt.

Lektion 3: Annoncer, tidspunkter, priser.

Lektion 4: Kroppen, sygdomme, telefonbog, tidsbestilling.

Lektion 5: Tøj, størrelser, vaskeanvisninger, materialer.

Lektion 6: Planer og aftaler, mødetider og pauser

Man kan dels arbejde mundtligt med emnerne og dels inddrage autentisk skriftligt materiale i form af annoncer, skilte, brochurer, mærker i tøj, vaskeanvisninger, telefonbøger, lokalbøger m.v.

I tilknytning til det autentiske materiale kan læreren udarbejde forskellige opgaver, som kursisterne kan samarbejde om at løse.

Det er en god idé at anvende forskellige supplerende parlørsider med fotos eller tegninger over fx kroppens dele, møbler, tøj osv.

Læreren kan evt. skrive nogle korte og enkle dialoger relateret til emnerne og indtale dem på bånd. Det anbefales, at kursisterne lytter til båndet, før de læser den skrevne tekst.

Brug af Internettet

I forbindelse med arbejdet med emner relateret til de enkelte lektioner kan man gøre brug af de mange tilgængelige websites, der er på Internettet, f.eks.: Føtex tilbud, IKEAs møbler, Årstidernes opskriftsider, Kraks vejviser med telefonnumre osv. Det er også her en god idé at lave opgaver til den enkelte website og lade kursisterne løse opgaverne sammen.